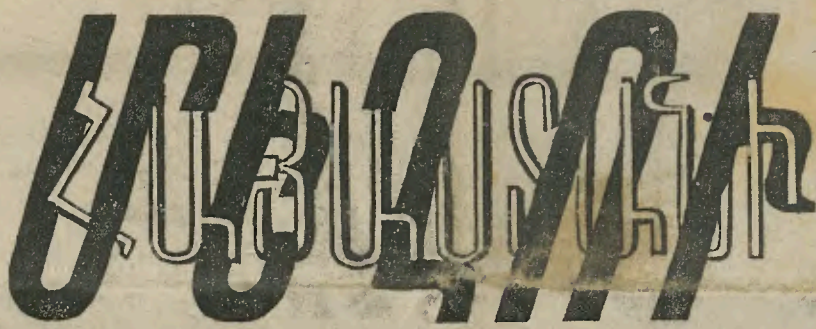

Հրատարակվում է ամեն օր բացի երկուշաբթի եւ տօն օրերից.
Տարեկան գինն է 10 ռուբլի.
Առանձին համարներով խրաքանչիւրը 5 կօպէկ:

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր բացի կիրակի եւ տօն օրերից
առաւօտեան 11—2 ժամը կէսօրից յետ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի խմբագրութեան հետեւեալ հասցեով. *Въ ред. издѣліи «Мелъ Аѣастанъ», въ Тифлісѣ, къ Рѣдакціи de «Мелъ Аѣастанъ» въ Тифлісѣ (Caucase).*

Խմբագրութեանն ուղղած թէ՛ յօդուածները եւ թէ՛ նամակները պէտք է պարզ գրուած լինին գրողի ստորագրութեամբ եւ հասցեով: Խմբագրութիւնը կարող է փոփոխել, ուղղել եւ կրճատել յօդուածները: Խմբագրութիւնը խր վերայ չէ առնում յետ ուղարկել յօդուածները եւ պահում է երկու ամիս մինչեւ ցայանանք:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են տոնն մի ռուբլի. 2 կօպ. Յայտարարութիւնները ընդունվում են հայերէն եւ օտար լեզուներով: Յայտարարութիւններն ընդունվում են խմբագրատանը, սկզբից ամիսը հիւրանոցի տակ պ. Յ. Տեր-Յովսէփիանի ծխախոտի խանութում եւ պ. Դահլիճեանի պապիրոսում:

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ
Առաջ ծանօթացիր ազգի հետ եւ ճանաչիր նրան.
Ա զ Գ ա յ ի ն. — Թղթակցութիւններ կարողես, փէլաւից եւ Ղալաբից.
Քաղաքականութիւնը.
Մ ա ն ր լ ու ռ ե ռ.
Յ ա յ տ ա ր ա ռ թ ի լ լ լ լ լ լ լ լ.
Բ ա ն ա ս ի ռ ա կ ա ն. — Թղթակցութիւն կ. Պօլսից:

ԹԻՖԼԻՍ, 4 ՅՈՒՆԻՍԻ 1882 թ.
ԱՌԱՋ ԾԱՆՈԹԱՅԻՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԵՏ ԵՒ ՀԱՆԱՅԻՆՈՒԹՅՈՒՆ.

III
Գաղթականութեան խնդիրը պատշաճ առաժ մենք մի շարք յօդուածներում պարզ մասին յայտնեցինք մեր զիտողութիւնները: Գաղթի իրեն զլիսաւոր միջոց համարելով հայերի մէջ արմատացած գաղթականութեան դէմ կռուելու համար, մենք հետզհետեւ մեր խորհրդածութիւններն արինք այդ խնդրի վերաբերմամբ: Նըրանք, որոնց դարձողական գործը մօտիկ է, նրանք, որոնք կոչուած են ազգի մէջ դարձողական գործը բարեկարգելու մի որոշ ուղղութիւն, մի հաստատու նախադէպ պատրաստելու նրա համար, էլ աւելորդ է նրանց համար, որ մենք այստեղ մեր բոլոր ասածներին, մեր խորհրդածութիւններին եզրակացութիւններն անենք:
Թէ ինչ տեսակ դարձողներն են կամեում մենք, այդ մեր ասածներից երեւում է արդէն եւ նրանք հասկանում են մեզ: Բայց եւ այնպէս մի քանի

նի զիտողութիւններ են կամեում անել, որոնք իբրեւ եզրակացութիւններ կարող են համարուել:
Հայը իբրեւ ազգութիւն վեր առած մի շատ լաւ յատկութիւն ունի, որը ամեն բան վճռում է:
Հայկական ցեղը տոկուն է եւ զօրաւոր ձգտումն ունի առաջ գնալու, բարձրանալու, եւ այդ ներքին ձգտումը այնքան ուժեղ է, որ ոչինչ արտաքին արգելիչ չի կարող նրան ընկճել: Հայկական ցեղը ինքն իւր ոյժերի վերայ վստահ է, ուրիշն աշխատանքով ապրել չէ սիրում, նա զգում է, որ ինքը կարող է իրեն կերակրել իւր գոյութիւնը պահպանել: Հայը ի բնէ խելք ունի, բայց խորամանկ չէ, հայը ի բնէ պարզ եւ չափաւոր մարդ է, կեղծ ոչինչ չ'ունի, փաւոր մարդ է, կեղծ ոչինչ չ'ունի, եւ այդ պատճառով էլ զիւրահաւատ եւ հեշտ խաբւող է: Այս մեր ասածը ստուգելու համար պէտք է պատմութիւնը թերթի, չը պէտք է կեղծ լուսաւորութիւնից, առեւտրական ոգուց վարակուած հային օրինակ առնել: Օտարները այդ տեսակ հայերին հանդիպելով՝ հայ ազգը մի խորամանկ, մի խաբեբայ, մի շահամոլ ազգ են համարում: Օտարները սխալվում են: Ո՞ր ազգի մէջ կարելի է գտնել այնքան պարկեշտ, բարեխիտ, պարզ, չափաւոր, վերին աստիճանի հաւատարիմ մարդիկ, ինչպիսին ներկայացնում է հայ երկրագործը, մշակ դասը:

Ո՞վ է այն պառաւ պանդուխտ կինը, մէջքին ծանր խալիքը բարձած, շինքը գետնին կախ արած, առանց երկնքի երեւել տեսնելու, բայց միշտ դո՛հ Աստուծոյ՝ գնում է Թիֆլիսի փողոցներով... ո՞վ է այդ պառաւ կինը, որ Գարախանի ջրերի մօտերս տաճ լուսնում է խալիքը, ջուրը աւելնում է, դարձած, պառաւած ձեռքերից խալին սպրդում... ամօթից, երկիւղից՝ ի՞նչ պիտի պատասխանէ խալիի տիրոջը, պառաւ կինը դողդոջուն ձեռքը մեկնում է խալիի ետքից արագահոտ ջրի ալիքներում: Խալին գնաց, պառաւ կինն էլ հետը անհետացաւ ալիքների մէջ: Ո՞վ էր նա—դա հայաստանցի հայ կինն էր, որ պանդուխտութեան մէջ միշտ հաւատարիմ, տաճան աշխատանքով վստահուում էր իւր օրական պարէնը եւ իւր որը աղջկաներին պահում հայրենիքում: Ո՞վ է նա, որ փողոցում իրեն յանձնած հարստութիւնները ձեռքին երեք օր Պէրայի կամուրջի ծայրին նստած՝ սպասում է այդ հարստութիւնների տիրոջը, այն ինչ այդ ճանապարհորդ եւրօպացին աչքից կորցնելով նրան՝ ամբողջ օրի պտրում է նրան, բոլորովին յուսահատուած, որ երբեք չի տեսնայ իրեն անձնօթ մարդուն փողոցում յանձնած հարստութիւնները, —այդ մարդը հայաստանցի հաւատարիմ մշակն է:
Ջարմանալ չէ՞, որ հայը ի բնէ

չափաւոր, պարկեշտ, անկեղծ, հաւատարիմ է, բայց երբ քաղաք է մտնում, դարձանում, հարստանում է, նա կոշտանում, նրա սիրտը քարանում է, նենք, խորամանկ է դառնում, նա բոլորովին բուն հայի հակապատկերն է ներկայացնում:
Կրողութեան մասին վիճել չի կարելի: Ի՞նչ բանին պէտք է վերաբերել այս ախտը երեւոյթը, այդ է հետաքրքիրը:
Մենք ասացինք, որ հայը ընդունակ է, խելք ունի, բայց խելքի խորութիւն չ'ունի: Մենք հայերի մէջ այդ ախտը երեւոյթի պատճառը գտնում ենք նրա մէջ, որ հայերի քաղաքական դրութիւնը, անտեսական վիճակը եւ ուրիշ շատ տեսակ պարագաներ, որոնց թւում է դարձողները նպաստում են հայի մէջ նրա ուղեղի դարձանալուն, իսկ հայի սիրտը, հոգին անհոյս են մնում: Այն ինչ հայը ի բնէ սառը լինելով բնաւորութեամբ էլ կոշտ, իսկ խելքով աւելի ընդունակ, պէտք էր հաւատարմութիւնը պահպանելու համար հայի սիրտը եւ հոգին աւելի մշակել: Բայց ինչպէս ասացինք, կեանքի աւելի մշակումը կարող էր նպաստելու միայն հայի խելքի դարձանալուն, եւ այդ խելքը առանց սրտի եւ հոգու, ի հարկ է դնել վստահ լինելով: Խելքը, մեծ խելքը մանաւանդ, հա-

ջուագիւտ է եւ անչափ գնահատելի, բայց ի՞նչ ենք անում միմարդու խելքը, եթէ նրա սիրտը զգացմունք չ'ունի, թէ նրա հոգին չէ լցուած բարձր, վսեմ զգացմունքներով: Մեր կարծիքով աւելի լաւ է մեծ հոգի ունենայլ, քան թէ սրտից եւ հոգուց զուրկ մի հաշվող զուլա:
Այս ամենից յետոյ մենք վերջացնում ենք այսպէս. ա) Հայոց զբաղողները պէտք է մի ընդհանուր նախագիծ եւ ուղղութիւն ունենան ամենին վերահսկող մի բարձր վարչութեամբ: Այժմեան հոգաբարձութեան հիմնարկութիւնը, երբ նա ուսումնական մասի մէջ է մտնում, դա կրկնակի քաղաքականութիւն մտցնելով՝ դարձնում է խանգարում՝ զբաղողներին զործի առաջնաւորուն: Բ) Ծխական եւ զիւրական դարձողների մէջ զործադրած ընդհանուր նախագիծը զիւրականներին համար այնպիսի փոփոխութիւն պէտք է ստանայ, որ զիւրականները զործ ունենային հօղի հետ եւ մշակելին հօղի: Գ) Բացի միջնակարգ զբաղողների նախագիծից, որտեղ մի ուրոշ ձիւղը, օրինակ՝ արհեստագիտութիւնը, տեղ չը պէտք է ստանայ, հարկաւոր է ամեն մի որոշ նպատակի համար բաց արած դարձող իւր սահմանափակ նախագիծը ունենայլ, ինչպէս երկրագործականը, հոգեւոր դարձողը: Դ) Որովհետեւ երկխաղութեան, մանկութեան ժամանակ ստա-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Կ. Պ Օ լ ի Ս
23 մայիսի (4 յունիս)
(Թղթակցութիւն «Մեղու Հայաստանի» լրագրի)

Եզրկական խնդիրը հակառակ մեր նախորդ յօդուածին մէջ յայտնած տեսութեանց եւ լրդհանրապէս տիրող կարծեաց, այս օրերս յոյժ ծանրակշիւ երեւոյթ մը ստացած է: Տեղական մասուլքը, որ տեղային անհամբերութիւնն ընդունած կ'ափոխուայ իւր վիճակին վրայ, որ այս կարեւոր խնդրին նկատմամբ տող մը նաեւ չը կրնար գրել, մինչ կարող էր սինեակների լեցնել, եթէ ունէ թոյլտուութիւն լինի, աւելի հետաքրքիր կ'ընէ գհատարակութիւնը ամեն ալ ընդայայտ դրոյցներու հաւատը ընծայելու չափ եւ յետման Հայաստ, որ այս խնդրին համար ստացած հեռագիրները թէն լրագրատեղաց չէր յանձնել, այլ իւր բաժանորդաց ի տեղեկութիւն, սա եւ բարձրագոյն հրամանաւ այժմ արդիւնեցաւ:
Վերջին տեղեկութիւնը, զորս թերեւս հեռագիրը սուղ բանիւք ձեռք եւ հաղորդեց՝ Գահիրէի մէջ տիրող յուզումը եղած է, որ գրեթէ ապստամբութեան կերպարանք մը առնելով՝ Արապի-փաշայի պաշտօնավարութեան նպատակը ցոյցեր ըրած է: Գիտենք ընթերցողը, որ մեր վերջին թիւոյն մէջ կ'իմացնէինք Արապի-փաշայի հրաժարականը, որ այժմ հետեւալ ձեռով կը մեկնուի Ե-

զիպտոսէ ստացուած մանրապատում համակաց համեմատ: Արապի-փաշայի պաշտօնավարութիւնը շատոնց է, որ անհանդիստ աչքով կը դիտուէր եւրօպացի դեսպանաց կողմանէ եւ նախանձառ աչքով կը քննուէր Բ. Դրան քաղաքագիտաց կողմանէ, Եւրօպական տէրութիւնը եւ զլիսաւորապէս Անգլիան եւ Գաղղիան եւրօմասկան կարգադրութեան պատճառով կամ պատրուակաւ քաղաքական միջամտութեան պաշտօն մը ստանձնած են այդ երկրին վրայ, իրաւունք մը, յորմէ բնականաբար չեն կարող հրաժարիլ, միւս կողմանէ Բ. Դրանը իւր վիճակաւորական իշխանութիւնը գործնականապէս ցոյց տալու համար յարմար առթի կ'սպասէ, որպէսզի ինչոր պատեւազմով ի Ռուսիոյ եւ յԱնատուկ կորոյս՝ նոյնը կարենայ Ալի-բիկէի մէջ ձեռք բերել, ջնջել խալիւթութեան ժառանգական իրաւունքը եւ զիւր գիպտոս օսմ. կայսրութեան մէկ նոր կուսակալութիւնը համարել: Այս կերպով կորուսեալ հողային ստացուածոց պատուական փոխարինութիւն մը կը լինի եւ Եւրօպացի արժեւորարց, պատեւազմական տուգանաց եւ ուրիշ ինչ ինչ պարտուց համար յատկացեալ եկամտից տեղ նաեւ հատկացի նոր աղբիւր մը կը դոյանայ ի նպատակ օսմ. զանձուէն: Բայց այս թղթի վրայ հաշիւները եւ կամ դահլիճներու մէջ յոյժ գաղտնի կերպով փոխանակուած այս գաղափարները յղացողը նաեւ գիտեն, թէ որքան զոտար է իրականացնել, ուստի կ'սպա-

սեն պարագայից յարմարութեան, ըստ այնմ յաջող որս մը ձեռք անցնելու համար:
Իրողութիւնը սա է, որ երկու շարք յառաջ Անգլիոյ եւ Գաղղիոյ դեսպանական գործակալաւորք խալի Թէֆլիք-փաշայի ծանուցադրի մը կը ներկայանան, պահանջելով որ Արապի-փաշայ պաշտօնական լինի եւ սորա հետ երկու ուրիշ փաշաներ եւ, որք նախարարաց խորհրդոյ մաս կը կազմեն, անմիջապէս պաշտօնական լինելով՝ Սուլթան կամ ալ յուր յաջորդ դրկուին, Նախարարաց ժողովը՝ այս ծանուցադրին տրուելը լրանելով, իւր պարժանապատուութեան զպաշտօնը կէտ մը, առանց սպասելու որ խալիքը գիրենք հրաժարեցնէ, իրենք կը կանխեն իրենց հրաժարականը եւ կը քաշուին: Խալիքը այս վիճակէն զո՛հ լինելով՝ զՇէրիֆ-փաշա կը կոչէ եւ նախարարաց խորհրդոյ նախագահութիւնը իրեն յանձնելով՝ կը հրամայէ, որ իւր գաղափարակից պաշտօնէից ցուցակ մը ներկայէ իրեն, մնացողը ընտրութիւններն եւ ամուլղացնելու համար: Եւ զուրուրդը, որ զԱրապի-փաշայ Նիպտոսի երկրորդ ազատարար մը համարած է եւ իւր աշխարհավարութիւնը լոկ եւ զիպտական լինելով, ոչ Դրան ծածուկ խորհրդոց կրնայ գերի լինել եւ ոչ ալ Եւրօպական տէրութեանց միջամտական ուղւոյն զիւրաւ ունեղիւր, երբ կը տեսնէ, որ իւր վերանորոգիչ կարծած սննդը օտար միջամտութեան խաղաղիկ լինելով հրաժարական տալու կը սպա-

տաւորի, ստուար բազմութեամբ Գահիրէի փողոցներուն մէջ աղմկալից ցոյցեր ընելէ յետոյ՝ Արապի-փաշայի ապարանքին առջև կեցցեցներու ազադակներով զինքը կ'ողջունէ եւ յետոյ խալիքի պալատին առջև Արապի-փաշայի պաշտօնավարութիւնը պահանջելով՝ Անգլիոյ եւ Գաղղիոյ դեսպանական զործակալաւորաց այս ընթացքը քրիստոնէայ տէրութեանց խալմութեան դէմ ցոյց մը կը համարի եւ ալ յայտ սպառնալիքներ Գահիրէի փողոցներուն մէջ լսելի կը լինին: Յուշումը կը տիրէ ընդհանուր քաղաքին մէջ եւ ոչ խալմ օտարաց ստուար բազմութիւն մը ինքզինքը հազիւ կարենալ ապրեցնելու միջակի մէջ երկաթեղուց կայանները կը զիմէ ծովեղբը իջնելու եւ Ալէքսանդրիա ապաւինելու համար, ուր ապահովութեան համար միայն կ'սպասէ արդէն անկլիօ-ֆուսանական նաւատորմից: Փոխադրութեան միջոցները անբաւական կ'ըլլան փախչողաց թիւոյն բազմութեանը նայելով: Խալիքը կը չփոթի եւ Եւրօպական ապագայ զինեալ միջամտութեան երկիւղէն աւելի ժողովրդական անմիջական սպառնալիքէն կը վախէ եւ անմիջապէս սուլթանին կը հեռագրէ իւր վիճակաւորական կամքը ի մանաւոր համար: Գիտենք Արապի-փաշայի պաշտօնավարութեան թոյլտուութիւն կ'ընէ, հրաժարեալ նախարարութիւնը կը հաստատուի, բայց Եւրօպական տէրութեանց եւ անկլիօ-ֆուսանական նաւատորմին շարժմանց վրայ տա-

կաւին որոշ տեղեկութիւնք մինչեւ ի յետին պահուն կը պակսին:
Լօրդ Տիւֆլըրին, որ մերձակայ վայր մը ուղևորութիւն պիտի ընէր, պարտաւորեցաւ յետաձգել. դեսպանաց ոչ մին իրենց ամբարանոցները չեն դադարեւ մինչեւ իրենց անհրաժեշտ եղող զիւրապացութիւնը յետաձգելու մտադրութիւնը քննարկելու համար: Գիտենք, որ փոքր տեղափոխութիւն մը կրնայ գործող ընթացքին արգելք լինել: Գիտենք, որ մարմնական մարմնոյն երիցադոյնի անդամ խալիքը դեսպան Գորթի կոմսը՝ այն ինչ մտադրաբար հասած՝ վեց մեծ տէրութեանց դեսպանները ի ժողով գումարեց եւ թէպէտ օրադրքը լուր տարածեցին թէ բաթէնթի տուրքի եւ հիւպատոսական իրաւատուութեանց վրայ խորհրդակցութեան համար էր, սակայն ստուգագոյն աղբիւրներէ հաւաքուած տեղեկութիւնը Պէրլինի գահագրին անգործաբարելի մնացած կէտերուն վրայ ընդհանուր տեսութիւն մը փոխանակելու եւ զլիսաւորապէս Նիպտոսի գործը կարգադրելու նպատակ լինելը կը հաստատեն:
Անգլիա, որուն աշխարհավարութիւնը իրաց վիճակը որքան կարելի անփոփոխ պահելով՝ Թիֆլիքի վիճակաւորական իրաւունքը ըստ կարելւոյն անխախտ պահելու եւ ի պահանջել հարկին նորա զինեալ միջամտութիւնը խնդրելու իւրեւ կողմնակից ընդհանրապէս կը կար-

որ կարգադրութիւն անէ. բայց թէ ինչ հետեանք կարող էր ունենալ մի ամե- նաջնին ծառայողի կարգադրութիւնը— այդ կարող է ընթերցողը երևակայել: Երբեք հայ հեռացիր քո հայրենիքից, զնա որ կողմ ուղում ես, ամեն տեղ քեզ կը պատահի վտանգ, նեղութիւն, որովհետեւ քո ծակատագիրը քեզ վրայ վաղուց ծաղրել է: Տխուր տպաւորու- թեան տակ բարեկամիս հետ միասին հեռացայ այնտեղից:

Ընթերցող, կարդալով այս ցաւալի անցքը, գիտեմ որ դու էլ ինչ հետ տըն- րակից եղար, բայց կարգա այս վերջին գրած ոտղերս, եթէ ուզում ես ինչ հետ տխրութիւնը ուրախութեան փոխար- կել: Այո, բարեկամիս հետ միասին հե- ռացայ վշտացած սրտով, բայց դեռ ես մի քանի քայլ չ'անցած՝ ինչ կանգ- նացրեց մի նազիկ ներդաշնակ երգերի ձայնը, որ լսվում էր մեղանից մի քա- նի քայլ հեռու մի չինութեան մէջից: Հարցրի բարեկամիս, պատասխանը ե- ղաւ—այդ տեղույս հայ զորացի ա- շակերտութիւնների ձայնն է: Առանց մի խօսք ասելու թողեցի բարեկամիս և դիմեցի ուղղակի նոյն զպլուցը: Ներս մտայ և իսկոյն դիմաւորեց ինչ մի երկտասարդ, որ նոյն ուսումնարանի ուսուցիչ էր, այն է պ. Վարդան Եղիա- զարեանցը. նա սովորական կերպով սկսեց պարապել աշակերտութիւնների հետ, այդ օրը հայոց լեզուի դաս էր: Նստեցի աթոռի վրայ մի առանձին տեղ և ուշադրութիւնս լարված լսում էի աշակերտութիւնների դաս տեսլուն: Ընթերցող, չափազանցութիւն չը հա- մարեմ, եթէ ես ճշմարտութիւն պատ- մամ, դու ես կարող էիր կենդանի վը- կայ լինել ասածներէս, եթէ միևնոյն ժամանակ ինչ հետ ներկայ գտնվէիր այնտեղ: Յիշեալ ուսուցիչը պարապում էր շատ եռանդով, աշակերտութիւնը անսխալ և կէտադրութիւնով քարոզում էին, կարգացած պատմութիւն իրանց խօսքերով: Նրանք սովորում էին պ. Յ. Նազարեանցի օրինած «Հայոց Լե- զուի ուսուցիչ» գ. տարի դասագրքի վրայ: Փորձելու համար ձեռքս առի միևնոյն դասագրքը, թերթիցի և ու- սուցչի թղթաթղթեամբ հարցրի առա- ջարկեցի, ամենքից ստանում էի ար- ժանաւոր պատասխան. բայց որքան հիացալ և զարմացած մնացի, երբ իմ առաջարկութիւնով հայերէն պատմած- ները վրացերէն էլ պատմեցին: Այս բանի մասին հարկաւոր է շնորհակա- լութիւն անել արժ. Վ. Երզնկաւցի քա- հանային, որը նոյն ուսումնարանի նա- խագահ է, որ ուսուցչի վրացերէն չը գիտենալու պատճառաւ, միշտ ներկայ է եղել հայոց լեզուի դասին և հա- կացրել է վրացերէն լեզունով միևնոյն ուսուցչի դաս տուածը:

Յետոյ երգեցին ազգային երգեր և ուշադրութեան արժանի էր տեսնել թէ ինչպէս առաջնակարգ աշակերտութի-ւններից մէկը բերանացի անսխալ և կէ- տադրութիւնով ասեց «Հայերու թողը» վերնագրով Վամառ-Փաթիկայի բանաս- տեղծութիւնը:

Եթէ ժամը չափ մնալով, դուրս ե- կայ ուսումնարանից շատ մեծ բաւա- կանութեամբ: Թէլաւը այսուհետեւ կա- բող է գտնվել, որ նա կ'արտադրէ իրանից հայ դաստիարակիչ մայրեր, քանի որ նա վայելում է այդպիսի ե- ռանդուն հակողներ, որպիսին է նախագահ Վերդ ա. քահ. և ուսուցիչ պ. Վ. Ներսիսեանը:

Ճանաչողիդ

Ղ. Զ. Ա. Բ.

(Թղթակցութիւն Մեղու Հայաստանի լրագրի)

Յարդը խորագիր, խնդրեմ տեղ տալ այս իմ նամակին ձեր պատուական օրի-

դուին մէջ, որի նպատակն է հերքել այն սուտերը, որ հրատարակել է Նիլին «Մշակի» 68 համարում և որ արտատպել են ուսուց լրագրիները: Բանը վերաբերում է մեր խեղճ քա- ղաքին, որի ցաւը քեզ է, որ սու- տեր էլ են բարդում:

Նիլին ասում է, Ղալարի 9000 բը- նակիցներից երեք տարի է, որ 500-ը մեռնում են, և 200-ը ծնում են, 300 ը ուրեմն տարէնը պակասում են: Ղալարում աւելի է բնակիչների թիւը, բայց դորանից հարեւաւոր արուես- տաւորներ, և հազարաւոր մշակներ (որոնց թիւը հասնում է երբեմն 20,000-ի) սրանք ի հարկէ բնիկ ժո- ղովուրդի հաշվումը չեն, բայց մեռ- նողների հաշվում միշտ կան: «Այս դարհուրելի դրութեան վերայ, շարու- նակում է Նիլին, մեղանում նայում են ինչպէս սովորական բանի վերայ» և այլն:

Ոչ, պ. Նիլի, արդէն 5 տարի աւելի է, որ սրտացաւ քաղաքացիք հոգս են արել քննելու և եթէ կա- ռիլի է առաջն առնելու Ղալարի ան- չափ հիւանդութեան և մեռնողնե- լին, «Тифлисск. Вѣстн.», «Кавказъ...» «Терск. Вѣдомости» և այլն տեղական լրագրիների միջոցաւ. յայտնեցին քա- ղաքի անվերջ զրուծիւնը, և նրա բարեբերու կարեւոր միջոցները: Վեր- ջապէս 1879 թ., երբ Ղալարում մե- հը սկսաւ անօրինակ շատանալ և նրա հիւանդութեանց մէջ երեւցաւ մի- չն այն օրը մեզ անյայտ վարակիչ ախտաւոր, քաղաքի վարչութիւնը բո- ղոքեց նախագահութիւն, որ և իսկոյն կեաւ, հրամայեց մանածոգող կաղ- մել 4 բժիշկներից և այլ անձերից, որ քննելով և հետազոտելով ման- ռամանաբար քաղաքը, նրա շրջա- կայքը և հիւանդները, ցոյց տուեց թէ ինչ է պատճառը Ղալարի ներ- կայ դրութեանը և թէ ինչ է հար- կաւոր անելու, քաղաքը առողջանե- լու և բարեբերու համար...:

Այս պատուական աշխատանքը մի մեծ արձանագրութեան ձև ստա- ցաւ և քննեց վարչութեան գործերի մէջ անշարժ մինչև մեր օրերը... որովհետեւ մանածոգողը ցոյց տուած միջոցները կատարելու համար փող էր հարկաւոր, իսկ քաղաքի վարչու- թիւնը այնպիսի հնար էր պահանջ- շում որ առանց փողի իրագործուէր: ...Աւելի զարմանալին այն է, որ ժո- ղովուրդը չի ուզում ծանաչել այն պատճառները, ինչ որ ցոյց տուեց մաս- նագետների հետազոտութիւնը, այ- սինքն քաղաքի շուրջը պատած դա- րաւոր ծահիճները և իւր ծայրայեղ կեղտոտութիւնը... Ժողովուրդը մի գերեմական աղեղնութիւն... մի Աս- տուածային պատուհաս է միտումը այստեղ, Վի նոր անյայտ տկարութիւն կայ առում է ամբոխը, Նիլին էլ նը- րանց հետ ի միասին, որ մեր բժիշկ- ները չեն ծանաչում, կամ թաղը- նում են... և այդ ցաւերի առաջը կարող է կտրել միմիայն տէրութիւ- նը... Այսպէս թէ այնպէս ցաւերը և մահը անընդհատ շարունակվում են մինչև այսօր, մեծ լրագրիներում («Московск. Вѣдомости») այս տարի Ղալ-

լարի դրութեան մասին կրկին երե-ւ ենցան յօդուածներ, որտեղ աւելի փաստօրէն և հանգամանօրէն հրա-ւ րուած էին հարուստ դասի ուշադրու- թիւնը դէպի այս անբնական երեւոյ- թը... և այլն. բայց ամենը մեր քա- ղաքացոց համար ձայն բարբառոյ յանապատի է, և Նիլինի համար միշտ նոր բան, և նրանց համար ոչինչ նշանակութիւն չ'ունի բանիմաց մարդոց գրածը, ասածը... Նիլին շու- կայի և փողոցի մէջ լսած խօսքե- լով գտել է, որ այստեղ մի ցաւ կայ, և համարձակում է անուանել այդ ցաւը «վարակիչ», չը հասկանա- լով անգամ իւր ասած խօսքի նը- շանակութիւնը. Նիլին ինչպէս միշտ իւր չ'իմացած բանին տեղեակ լինե- լով, շարունակում է, թէ սա տեսլի կամ ծահիճների հետեւանքներ չեն, ինչպէս բժիշկները հաստատում են:

Ծահիճները աւելի շատ էին ա-ռաջ, բայց այսպէս մահ չը կար և այլն... Մասնագէտները գիտեն, որ այստեղ ծահիճները թէ՛ քաղա- քի մէջ և թէ՛ նրա շրջակայքում մէկ ու կէս անգամ աւելացել են... միևնանցից վարակվելով մեռնողներ և յանկարծակի մահեր, որի մասին խօսում է Նիլին, չեն պատահել այստեղ, գտնեմ ամեն կաս- կածաւոր կերպիւր մեռնող ընկում է քոժակական և դատաստանական բըն- նութեան տակ, որի օրինակը անցեալ ամառ պատահեցաւ այստեղ, և վեր- ջապէս եթէ մէկ կամ երկու պատա- հել է այսպիսի դիպուածներ, որ- տեղ չեն լինում այդպիսիք և միջոց- այդ կը նշանակէ թէ դիպուական ցաւ կայ քաղաքումը: Վերջապէս, ասում է Նիլին, բժիշկները մեծ յան- ցանք են գործում ծածկելով գոր- ծի էութիւնը. այս շատ մեծ, նաեւ քրէական յանցանք է, ասում ենք, և նորա մեր օրէնքների գործութեամբ դատապարտվում են սորա համար խիստ պատժի *):

Բայց բժիշկները միշտ արել են և անում են իւրեանց իմացածները... նորա ոչինչ չեն թաղցրել և շատ լաւ են անում, որ չեն հետեւում վայրախօս Նիլինի խորհուրդներին, և ահա մի նոր փաստ իմ ասածնե- լին: Ամոյն 11-ին քաղաքական վարչու- թիւնը մի նիստ ունեցաւ քաղաքի ա- ռողջապահական պայմանները քննելու համար, ըստ առաջարկութեան պ. Մ. Բժիշկին... միւս բժիշկները նմանապէս հրաւիրված էին այս նիստին, որտեղ ի լուր բոլոր իրաւասունների և քա- ղաքազխի նախագահութեամբ քնն- նուեցաւ գործը և եկան այսպիսի եղբակցութեան... թէ քաղաքի տա- բօրինակ հիւանդութեանց և մահերի պատճառը են և միշտ եղել են նրա դարաւոր ծահիճները և Ղալարի ծայ- րահեղ կեղտոտ պահվելը, նրա դար- շահոտութիւնը և ջրերի ապականու- թիւնը և այլն և այլն, այս ամենը ի միասին և շարունակվելով շատ տարի- ներէ ի վեր հասցրել են քաղաքը այս եղիկի դրութեան:

*) Т. XIII, к. т. XV. уложение о на- заиных.

Մեռնում են, ասացին բժիշկնե- լը, ըստ մեծի մասին թոքերի բորբոքման (воспаление легких) (կէսը մի բժշկի ասելով և երեք-քա- բորդը միւս բժշկի նկատմամբ):

Այս ժամանակ եւրօպական բժիշկ հե- ղինակները շատնց հաստատում են, թէ թոքերի բորբոքումը ճահճային տեղերում ընդունում է բոլորովին կայդեմիայի կերպարանք: Նաեւ, աւե- լիցորին բժիշկները, պէտք է ասել, որ եթէ 1879 թ. կոմիսիայի պատու- էրները, գտնեալ կէսը, կատարէր քա- ղաքը, այժմ բաղաւոր կը լինէր, և ծանձի պէս չէր կոտորվել նրա ժո- ղովուրդը: Ի վերջոյ, նոր մանածո- ղով կազմվեցաւ պպ. քաղաքաբը- խից, մի քանի պատուաւոր քաղա- քացիներից և բժիշկներից, որ հոգս տանին Ղալարի դրութիւնը բարե- քելու. համար: Մենք չենք երկբայում, որ այդ պարունները չեն խնայել իւր- եանց աշխատանքը և ցոյց կը տան կարեւոր միջոցներ քաղաքը առող- ջացնելու համար, բայց այսպիսի հանգամանքներում ամենակարող գործիչը պէտք է լինի փողը և ե- թէ քաղաքացիք այս անգամ ևս ա- նուշադիր կը մնան դէպի այս կեն- սական խնդիրը, կը խնային փողը, և կը թողնեն գործը առաջվայ պէս անկատար... ուրեմն էլ ոչ քիչ թո՛ղ չը պահանջեն, եթէ լինին իւրեանք քաղաքի կորստեան պատճառը... Մեր կարծիքով այստեղ կան աղբիւրներ, որտեղից կարելի է շուտ փող հանել առանց ծանրաբեռնելու ժողովուրդը: Եթէ կէս կօպէկ զցեն այդինե- լի բերքի վերայ, 15,000 ու. փող կը գոյանայ, և երկու տարում պատ- բաստ կը լինի հարկաւոր գումարը: Ե) Միւս աղբիւրը պէտք է լինի հա- սարակական—Մամաջանեանի բան- կը, որ իւր գուտ արդիւնքից տալով 5000 ու. տարէնը, շինեց նորերում Թէքի վերայ մի գեղեցիկ կամուրջ: Կարծում եմ այսուհետեւ բանկը կարող էր այդ 5000-ը մշտնջենաւոր նուիրել քաղաքի առողջութեան հա- մար, թէ չէ Ղալարը մի 50-60 տա- ռից մարդ էլ չի ունենալ կամուրջովը անցնողը...:

Ահա բանի էութիւնը. մենք բե- լինք իսկական ֆակտեր, քաղաքի վարչութեան նիստը, բժիշկներից ըս- տացած տեղեկութիւններ և այլն: Բայց Նիլին որտեղից է վեր առել իւր խոշոր սուտերը, անձոռնի կար- ծիքը, մեզ յայտնի է, միմիայն խոր- հորդ կը տայինք «Մշակին», որ մի փոքր խիստ ընտրողութիւն անէր իւր թղթակիցների մէջ. հայկական մա- մուլը գեռ չի կորել իւր յարգը պէտք է զգոյշ վարուիլ նրա հետ, երբեմն սուտ կարծիքները կարող են շատ տխուր հետեւանքներ ունենալ... բայց հէնց իմանաւ այդ ևս դա- ուել է այժմ մի նոր տեսակ վարա- կիչ մեր թղթակիցների և լրագիր- ների համար:

Բարեկամ.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Ընդունել հեռագրում են «Голос»- ին. — Կայրօց ստացած լուրերը հաղոր-

դում են, որ Արաբի-փաշայի մօտ տե- ղի ունեցած ժողովում վճռուած է պա- հանջել այժմուս խեղիվ Տէֆլիկի գահ- ընկեցութիւնը և մինչև վերջին ծայրը զիմադրել այն դէպքում, եթէ սուլթա- նը կը պաշտպանէ նրան: Արաբի-փա- շայի կողմնակիցները լուր են տարա- ծում, իբրեւ թէ Տէֆլիկը քրիստոնէական հաստն ընդունել է և Նիկայոսը ծա- խել է արեւմտեան տէրութիւնների վե- լայ:

— Ալեքսանդրիայից ստացած հեռա- գրերը հաղորդում են, որ թրքական կօմիսար Վերվիլ-փաշան հասել է մա- յիս 26-ին այնտեղ և զօրքը նրան լաւ է հանդիպել. միւս օրը նա գնալու էր Կայրօ:

— «Հաւաստի գործակալութեան» հա- ղադրում են Կապրէթա կղզուց մի քա- նի մանրամասնութիւններ Վարիբաղի վերջին վարկեաններից: Մեռնողաց մի քանի վարկեան առաջ Վարիբաղին մի քանի անգամ հարցրեց. արդեօք չէ երեւում շողեւաւոր, որի վերայ պէտք է զար բժիշկ Ալեքսէզէն: Բացասական պատասխանը ինչպէս երեւում էր շատ էր նեղացնում գէնէրային: Յետոյ նա տեղեկացաւ իւր որդի Մանլիօի մասին և մի քանի բուպէներից յետոյ մեռաւ: Վարիբաղի տան գահճը սգաւորեցին: Գէնէրալը պառկած է սպիտակ պոչու- չօն հագին, մի հագուստ, որը նա միշտ հագնում էր, գլխին ծածկած էր սե թաւեայ գլխարկ: Վարիբաղու երե- սի գծադրութիւնը չէ փոխուել: Այն- պէս է երեւում, որ կործան քնած լինի: Պատուը պահպանները նրա դագաղի մօտ բաղկացած է իտալական պատե- բաղեական «Cariddi» նաւի նաւաստի- ներից մի սպայի հրամանի տակ, Գոկ- ղօր Ալեքսէզէն մի օր ուշացաւ, որով- հետեւ ժամանակին համեմուտ արգելեց խիստ թանձր մառախուղը ծովի վերայ:

— Իտալական ծերակոյտի ժողովը մինչև մայիսի վերջը յետաձգել է իւր նիստերը և վճռել է ուղարկել Կապրէթա մի պատգամաւորութիւն, որը ներկայ կը գտնուի Վարիբաղում մարմնի տեղա- փոխմանը: Երեւակոյտի անդամները եր- կուամբ սուգ պիտի կրեն: Երեւակոյտի ժողովը բարողապէս ներկայ պէտք է գտնուի Վարիբաղի յուշարկաւորու- թեանը, որը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր:

— Փարիզից հեռագրում են «Köln. Zeit.»-ին, որ պաշտօնէութեան խոր- հորդում Ֆրէյսիլինէն ասաց, որ եթէ Վա- թէտտան կրկին յարձակուի նրա գէմ և զիպտական խնդրը մէջ բերելով նա ստիպուած կը լինի հրապարակական նիստում կարգաւոր այն դժուարիւ- ները, որոնց ստորագրել են Վամբե- տան և Դաւիթ Լափուրը և ապացուցա- նում են, որ եթէ Վամբետտայի պաշ- տօնէութիւնը չ'ընկնէ, Ֆրանսիային այժմս պատերազմ կը լինէր սպառ- նում, և այդ տէրութիւնը այժմս Եւրօ- պայում առանձնացած կը լինէր և իւր դէմ կ'ունենար տէրութիւնների դաշ- նակցութիւնը:

— «Հեռագրական գործակալութեան» հեռագրում են Ալեքսանդրիայից. — Տե- ղացիները մեծ անկարգութիւններ գոր- ծեցին, 129 եւրօպացիներ սպանուած և վիրաւորուած են. ծանր վիրաւորուած է անգլիական հիւպատոսը. Գէովի- լիաշան Կայրօցից մեկնել է դէպի Ալեք- սանդրիա: Արթուր Երկիրը մեծ յուզ- ման մէջ է:

— Պետերբուրգից հեռագրերը հաղոր- դում է, որ յունիսի 1-ին, ժամը 12-ին թնդանօթների զոհիւններ իմաց տուին քաղաքի բնակիչներին, որ Կայսերու- հին յաջորդութեամբ ծնեց առաւօտը ժամը 8-ին մի դուստր: Մեծ խիստու- հուն անուանել են Ուլգա:

— Վարիբաղի իւր կտակում կարգա-

դրել է, որ իւր մարմինը այրեն և մո-
խիրը սափորի մէջ անելով պահեն կապ-
րէր կղզում:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիսում վրասականները տակ մե-
ռած եօթը պանդուխտ հայ մշակների
օգտին ստացանք Ղազարոս քահանայ
Յովսէփեանցի ձեռքով պ. Արտէմ
Օթոյեանցից 3 ռ., այլի տ. Մարիամ
Խերումեանցից 10 ռ.:

Մեզ գրում են Շուշիից, որ այնտե-
ղի հողերը դարձան հողաբարձութիւ-
նը մտադիր է պ. Հ. Առաքելեանին ու-
ղարկել Գերմանիա տեսչութեան պաշ-
տոնի համար մանկավարժութիւն սովո-
րելու դարձանք ծախքով: Եթէ ձեռքարկ
այնտեղի հողաբարձութիւնը այդպիսի
մտադրութիւն ունի, դա շատ գովելի է:
Միայն չենք հասկանում, թէ էլ ինչու
են՝ լուրեր տարածում դարձան փողի
պակասութեան մասին:

Նոյնի ինչ հարցում է մեզ պ. Արշակ
Ազատեանցը. — Ներկայ թուիս ՎՃՀ-ի
ձեռքում մի անյայտ պարծ կարծ
լրով նույնիսկ ներքին կողմից յայտնելով
Նույնի նորակ յաջորդ Մարգիս վար-
դապետ Տէր-Պապարեանցի անդոր-
ծունէութիւնը, այդ իրողութեան պատ-
ճառը Տէր-Սիմէոնի աղքատութեան տակ
ընկնելու մէջ է գտնում, որ բոլո-
րովին սխալ է:

Տէր-Սիմէոնը բաւականին հեռաւոր
խոհեմ է գործունէայ անձնաւորութիւն
է: Այդ արժանաւոր քահանայի իր ա-
նաչառ ընթացքով մի քանի խռովա-
րարների աչքի փուշ է դարձել: Այ-
նչն այդպիսի դատարի անձնաւորու-
թիւններն են, որոնք իրանց սեպական
օգուտներն աչքի առաջ ունենալով
միշտ աշխատում են ամեն մի նորակ
յաջորդի նրա հետ կռուանքի: Այդ-
պիսիներն մինչև այժմ ոչինչ չէ յա-
ջորդել և ոչինչ էլ չի յաջողւիլ այ-
սուհետև:

Մարիամեան-Յովսէփեան օրիորդաց
ուսումնարանի հինգերորդ դասարանի ու-
սումնաւարտ աշակերտները՝ այն
է օրիորդներ վարդուհի Յակով-
բեան, Նունէ Ղալուսեան, Վառվա-
ռա Ղուկիանեան, Նունէ Սողա-
լեան, Աննա Ֆիլանեան, Նատա-
լիա Յովսէփեան, Սոփիա Պետրոս-
եան, Սոփիա Մարգարեան, Նատալիա
Մարգարեան, Սոփիա Տէրեանեան հաւա-
քելով իրենց մէջ տան արժաթ յօդուտ
սպանուած հայ մշակների ընտանիքնե-
րի, ուղարկում են խմբագրութեան
ինքնիշխան հասուցանել ըստ պատկանե-
լոյն: Խմբագրութիւնը շնորհակալու-
թեամբ ընդունելով աղջիկ հայ խմբա-
կի այս բարեգործական տուգը, չէ կա-
րող չը գովել գովանաց արժանի
նրանց այս գործը: Սա արդէն
այդպէս ապագայ է, որ Մ. Յ. ուսում-
նարան հայ աղջիկ խմբակը ապագայ-
ում աւելի յաջող պայմաններին մէջ ա-
ւելի ևս կ'օգնէ իւր աղքատներին, ո-
րովհետև ուսել է իւր պարտքը դէպի
Աստուած և դէպի ազգը և անս իրա-
գործում է այսօր, անկող առաջին
քայլը, տալով իւր առաջին երախայ-
րերը: Հրապարակական անկեղծ շնոր-
հակալութիւն նոյն ուսումնարան աղ-
ջիկ խմբակին և պատիւ ուսումնարա-
նին, որի մէջ, ինչպէս գործից երևում
է, մեծ տեղ է բռնում բարոյականու-
թիւնը:

Յանկալի էր, որ սոցա գեղեցիկ օրի-
նակին հետեւին և միւս ուսումնարան-
ների, նկատման կողմից աւելի ապա-

հոված, ուսանող հայ աղջիկները:
* * *
ԱՂԵՔԱՆԴՐՈՊՈԼԻՑ մեզ գրում են.
— Եղանակները դեռ ևս ցուրտ են, հա-
մարեա ամենայն կէսօրից յետոյ անձրև
և երբեմն կարկուտ է գալիս: Մայիսի
24—25-ին այնպէս ցրտեց, որ Ձաջու-
ռի լեռնագագաթը մերայ և Արագածի լե-
տորին փեշերումը սպիտակ ձիւն նստեց
կանաչ խոտերի վերայ: Երեկոյեան օդի
բարեխառնութիւնը 5 աստիճան է:

Հաստատ աղբիւրից խմանում ենք,
որ ճշայն Բարեգործական ընկերու-
թեան խորհուրդը վճռել է տալու ա-
պագայ կայանակը ընդհանուր ուսուց-
չական ժողովի օգտին 300 ռ.:

ՕջՈՒՆ դիւղի մասին գրում են մեզ.
— Սրանից մի քանի տարի առաջ Օ-
ձուն գիւղում տանուտէր էր պ. Գէորգ
Աբուլեանցը, որը իւր անձնական գործ-
քերի պատճառով կամ առաւել լաւ է
ասել մի քանի վաշխաւորների իւր
դէմ կոպտաբար վարմունքների պատ-
ճառով թողեց օձնեցոց սգի մէջ և
դիւայ Շուշի: Մեծագոյն պարտքը ինչ
օրից որ թողեց Օձուն գիւղը, նոյն օ-
րից օձնեցոց թշնամիքը աղաւթին
սկսեցին գործ դնել իւրեանց թակարդ-
ները, որը և մի կարծ միջոցում Օձուն
գիւղը բոլորովին այլ պատկեր էր ներ-
կայացնում անցողիկ քաղաքների: Այլևս
չէր երևում նորա մէջ մի որեւէ աղքատի
գործունէութեան նշան: Օձնեցիք, կա-
րող եւ համարձակօրէն ստել, պ. Ա-
բուլեանցից յետոյ մօտ 5000 ռ. վնաս
կրեցին մի կարծ միջոցում: Օձնեցիք
աչքի առաջ ունենալով իւրեանց այդ
կրած մեծ վնասները, ինքնիշխան տեղւոյ
պրիտաւորին և նաչալնիկին, որ համո-
ղեն պ. Աբուլեանին ընդունել նորից
տանուտէրի պաշտոն իւրեանց գիւ-
ղում և ահա ապրիլ ամսի սկզբում միջ-
նորդութեամբ պրիտաւոր պ. Աբուլեանը
նորից ընդունեց քաղաքագլխի պաշ-
տոնը: Յոյս կա, որ այժմ մենք օձնե-
ցիք չենք ենթարկւիլ վաշխաւորնե-
րի սուր մարդիկներին: Մեծագոյն պ.
Աբուլեանը մեծ հոգեւորով է զբաղւած
մեր գիւղի մասին և մտադիր է դանա-
ղան աղբիւրներ բանալ, որի եկամու-
տով կարողանայ Օձնի փակեալ ուսում-
նարանը ապահովացնել դրամական կող-
մից:

Վրասիայի մէջ ձգտողներ ստորագ-
րած յօդուածում կարդում ենք հետե-
ւեալը. — Եթե անտանի հայերն ինչ կա-
տարեցին հողելոյս հայազէտ (Գիւլու-
րիէ) և հայաստանի յիշատակին համար,
և ոչ ապաքէն մեր հաղաւոր եկե-
ղեցիները դերձումնական լուրթիւն պա-
հեցին բաղմբաւոր ննջեցեալին առջև:
Ահա մի նոր ապացոյց այն կործանիչ
անտարբերութեան . . .

Աւելի լաւ էր լինիլ, եթէ պ. Աբ-
ղաթը հաշուէր հայերի մէջ այն մար-
դիկներին, որոնք ինչ շատ ծանօթ են
Գիւլուրիէի աշխատութիւնների հետ,
թէ կուզէին ինքնապէս անուն կրող
ների մէջ. դրա համար մի ժամ բաւա-
կան կը լինէր:
Գարովին յիշատակը յարգելու հա-
մար Թիֆլիսում գիտական ախուճի
մէջ պ. Ս. Խոսեցի մի քանի ժամ Գար-
ովին մասին, ներկայացրեց ներկայ հա-
տարակութեանը Գարովին իւրեւ մարդ,
իւրեւ գիտական և ծանօթագրեց մեծ
հանգուցեալ աշխատութիւնների, դիւ-
նական աշխատում նրա բուն ծովի
և մարդկութեան տուած օգուտները
հետ. . . Այս նշանակում է յարգել մի
մեծ գիտնականին: Հայ հաղաւոր ե-
կեղեցիներից հոգիհանգիստ պահանջե-

լու փոխարէն, որը ոչինչ միտք չ'ունի,
աւելի լաւ կը լինէր, որ այդ աղքա-
տները հայ ժողովրդին, հայ հոգեւո-
րականին ծանօթացնէին հայազէտ Գիւ-
լուրիէի աշխատութիւնների հետ: Այդ-
պիսով թէ՛ աւելի լաւ յարգած կը լի-
նէին մի հայասէր ֆրանսիացու յիշա-
տակը և թէ՛ ժողովուրդը մտաւորապէս
էլ կը շահուէր: Լոկ հոգեհանգիստ կա-
տարել, այն էլ այն եկեղեցական ծէսով,
որը հանգուցեալը ոչ դաւանում է, ոչ
էլ ընդունում է, այդ իմարէի կարող է
անել մեր — աղքատներութիւնը:

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԵՈՆԵԱՆՑ
Հրատարակիչ Հ. ԵՆՖԻԱՃԵԱՆՑ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՍՆԱԿՈՐ ՈՒՍՈՒՄՆԱ- ՐԱՆԸ

Կիււարովի և Զագուճնայի
(Երեւան Տէր-Յակոբովի):

Այժմ իսկ սկսում է ընդունել
Երեւանի, որոնք կամ շատ քիչ
և կամ բնաւ չեն խօսում ռուսէն, զործ-
նականապէս վարժուել համար այս լե-
զուի մէջ և նախակրթական ուսուցման
համար:

Սոլովի, Սագուճյան փողոց, տուն
№ 38: 2—6

ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային վարչու-
թիւնը յայտնում է, որ քաղաքային
խորհուրդը աչքի առաջ ունենալով
քաղաքային առաջնային ընդհանուր
ընտրութիւնները քառամեայ (1883—
1886 թ.) ժամանակամիջոցի համար,
իւր ներկայ 1882 թ. մայիսի 3-ի ո-
րոշմամբ կարգադրեց. 1) փակել ընտ-
րողական ցուցակները ց. 1-ի յուլիսի
ներկայ ամի. 2) ընդհանուր անբա-
ժան կարգադրի մասնակից տէրերը
պարտաւոր են յայտնելու վարչութեան
իւրեանց մասնակցութիւնը ընդհա-
նուր կարգադրի մէջ, ցոյց տալով թէ
կարգադրի որ մասը պատկանում է
նրանց: Եթէ այս յայտարարութիւն
ները չը տրվին քաղաքային խորհու-
րը կարգադրաւոր հաւասար կը
բաժանէ տէրերի մէջ, եթէ սրանց
թիւը յայտնի է. 3) ընտրողների հա-
ւատարմատարներին և մանկահասակ
ու անկատարեւհասակ ընտրողների
խնամակալներին թոյլատրւում է իւրա-
քանիւր ընտրողական ժողովի ընտ-
րութիւններից ոչ աւելի քան 7 օր
առաջ ներկայացնել քաղաքագլխին
առաջնային (հաւատարմատարներին)
հաւատարմութեամբ օրինաւոր դրու-
ակաւոր թղթի վերայ (Շրջաւ. ներ-
քին գործ. նախ. 26-ից նոյնմերի
1876 ամի № 10, 766), հաստատած
նոտարիւտից, եթէ հաւատարմա-
թեամբ տուողների ստորագրութիւնը
ծանօթ է խորհրդին, իսկ վերջին-
ներին (խնամակալներին) հարկ է ներ-
կայացնել խնամակալական վարչու-
թեանց հրամանագրերը, որով նրանք
հաստատւում են խնամակալ: Թէ՛ հա-
ւատարմատարներին և թէ՛ խնամա-
կալներին մոյցնել ընտրողների ցու-
ցակ իրանց հաւատարմութեամբ տու-
ողներին և խնամակալներին թուահա-
մարների ներքոյ և ընտրողական ժո-
ղովի նախ օրը նրանց անունները կա-

խել նախ դահլիճում. 4) խորհրդի
պատրաստած ընտրողական ցուցակ-
ները հասցնել հասարակաց գիտու-
թեան 7-ին սեպտեմբերի լրագիրին:
Եթէ խորհրդի յայտարարութիւնները
իրեւ յաւելուածներ քաղաքի բա-
ժանորդներին և բացի սրանից՝ ցու-
ցակները կախել խորհրդի դահլի-
ճում. 5) քաղաքի բնակիչների բա-
ղըները ընտրողական ցուցակների մէջ
տեղի ունեցող անկանոնութեանց դէմ
կ'ընդունվին քաղաքային վարչութե-
ան 7-ից մինչև 21-ը սեպտեմբերի,
և ապա ցուցակները կ'առաջարկվին
խորհրդի հաստատութեան: Քաղա-
քային վարչութիւնն պատիւ ունի
յայտնելու վերոյիշեալների մասին, որ
իւր ժամանակին ստանայ յայտարա-
րութիւններ այն անձններէից, որոնք
ընտրութեանց ժամանակ ձայնի իրա-
ւունք ունին:

ԹԻՖԼԻՑԻ քաղաքային վար-
չութիւնը Բարձրագոյն հաստատեալ
քաղաքային կանոնադրութեան 17 և
12 յօդուածների և քաղաքային վար-
չութեան որոշման հիման վերայ 3-ից
մայիսի ներկայ ամի հրաւիրում է պ-
տանտներին, որոնք կամենում են
մասնակցել քաղաքային ընդհանուր
ընտրութեանց, առաջնային քառամեա-
կի (1883—1886) հաստատեալ քա-
ղաքի գանձարանին անշուշտ մինչև
1-ը յուլիսի ներկայ ամի նոցա կա-
լուածքների գնահատական հարկի ա-
պառիկները: Ընդ ամի վարչութիւնը
նախազգուշացնում է, որ այն անձինք,
որոնք վերոյիշեալ ժամանակին լիովին
չեն հաստատեալ ապագային կը
հանվին ընտրողների ցուցակներից:

ՓԱՐԻՋԻՑ ՆՈՐ ԳԱԼՈՎ
Պատիւ ունի յայտնել յարգե-
լի հասարակութեան, որ ես սովորե-
լով փարիզում թանգազին մագե-
դէներին պահելը ամառուայ ցեցից,
յանն եւ առնում և այստեղ Թիֆ-
լիզում պահպանել ամենայն տեսակ
մագեդէներ, մագազինս գտանվում է
Գանսփոկայեա փողոց, տուն Պոլիֆիլի
հասցեագրիկ № 14:

Այս օրերում ստացել եմ ամե-
նայն տեսակ ամառուայ արիֆներ,
սեւ մահուներ, և այլ ընտիր ապ-
րանքներ:

Ս. Տէր-Յակոբեանց:

ՔԱՐՏԷԶ ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Լոյս տեսաւ ՔԱՐՏԷԶ ՀԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ եւրոպական հեղի-
նակների քարտէզներից հիւսուած վէճերիկանների երեք ուղիքանոց քար-
տէզի կէսից աւելի մեծութեամբ (մաշտաբ):

Գինն է 25 կոպէկ:
Վաճառվում է Էւրոպական և Էսկիւրնական գրականաւանդներում:
Ցանկացողք կանող են զիմել Տիֆլիս, «Кавказская книжная торговля»
կամ «Центральная торговля»:

Աւետիք Տէր-Յակոբեանց:

Մամուլի տակ է և շուտով լոյս կը տեսնի — ԷՍԵԼԻՍԻ
ՍԱԶՐՆ — Աղբային, սիրոյ, ժողովրդական, կրթիւնական, բա-
նաստիկութեան թեմանց I հատորը: Վինն է ծանապարհի ծախքով
հանդերձ 1 ռուբլի:
Պատրաստաւարացիք թող բարեհաճին զիմել հետեւեալ հաս-
ցէներին — Ивану Семеновичу Степанову, Въ Тифлисе (Въ конторѣ
фабрики Сали-Оглы). կամ ուղղակի հեղինակին, Черезъ Псково-
вѣйское почтов. отдѣл. въ г. Св. -Креста (Ставропольск. губ. на Ка-
вказѣ) учителю Семену Сафарянцу. 3—3